

HÁBORÚ

Végigment a rosszul világított, kellemetlen szagú folyosón s az utolsó szobába bekopogott. A szobaasszony gyorsan kinyitotta az ajtót, s megkövült mosollyal ajkán, a lámpa zordpiros ernyőjéről valami undorító, olcsó kéjszínnel bevonva, egészen melléje állott s dörögölözve kérdezte:

— Mi tetszik?

A kilincsre tette kezét, hogy az ajtót bezárja, de a férfi hirtelen odalépett és mosolyogva mondta:

— Csak arra akarom kérni, kedvesem, hogy reggel hét órakor költjön fel, ha el találnék aludni.

Köszönt és távozott, szobájába ment s magára zárta az ajtót. Meggyújtotta a lámpát s fel és alá járt, ablaktól az ajtóig. Komor szakálla sötéten árnyékolta erős vonásait s eltakarta izmos száját. Sokáig sétált így, gondolatokba merülve s közbe-közbe figyelve a szálloda halkuló hangjait. Éjfél tájban eloltotta a lámpát, feltette kalapját s az ablakhoz lépett. Kint susogtak a fák, sötét felhők rohantak tova a szürke égen, s néha egy-egy résen reszketően bukkant ki néhány csillag.

A férfi feszülten nézte az udvart, mely némán terült el a deszkapalánkok között, s mikor megnyugodott, hogy senki sincs kint, halkán és óvatosan kimászott az ablakon. Végigment az udvaron, aztán a kerten, átmászott egy kerítésen s a szabad mezőre jutott.

Nagyot lélegzett, mikor a fű és gízgaz sajátságos, halkán sessenő neszt hallotta, néhány lépést előrement a közeledő alak felé és suttogva mondta:

— Én pontos voltam, bácsikám!

— Mint a halál — felelt a másik, s valami tréfásat akart mondani, de a szél zúgatni kezdte a vén fákat, volt valami szívszorító az éjszakában, ami torkára forrasztotta a szót.

Kezet fogtak s elindultak. Keskeny ösvényen vágtak be az erdőbe, úgyhogy alig értek egymás mellett.

— Elhozta, öregem? — kérdezte a fekete szakállas.

— El!

— Az egészet?

— Persze!

— Egymilliót?

— Egymilliót!

Lefojtott hangon mondta: „Egymilliót”, a szó mégis ordított, recsegett. A fekete szakállas még sokáig hallotta, hogy süvöltve, harsogva tör előre az erdő sötétjében:

— Egymilliót! Egymilliót!

Az öregebb nekiment egy bokornak, kissé megkarcolta arcát s dörögve mondta társának:

— Soká tart ez az út!

— Ne legyen türelmetlen — szólt a másik —, egy órára ott leszünk, kettőre végzünk s ha sietünk, három órakor ágyban lehetünk.

Mentek egy darabig, s akkor még mélyen elgondolkozva hozzátette:

— De akkor már nagyon gazdagok leszünk! Boldogok leszünk, barátom!

Majdnem kiáltott az elragadtatástól, s a másik elgondolkozva ismételte:

— Boldogok leszünk, boldogok leszünk.

Aztán mentek tovább, s mindketten hallgattak. A sötétség úgy körülfogta testüket, hogy alig látták egymás homályos körvonalait, s amint a csöndes éjszakában előretörtettek, úgy érezték, hogy elválaszthatatlanul egymáshoz tartoznak, mintha végtelen tengeren párányi csónakban hányódnának, iszonytató messzeségben a partoktól.

Az idősebb férfi oly vigyázva lépegetett, mint mikor folyó fölé erősített keskeny pallón inog az ember. Néha mégis botorkázott s társához ütődött. Az megfogta, nehogy elessék, s ahogy kemény tenyerével körülfonta az öregedő férfi karját, azt gondolta:

Milyen vékony! Nagyon gyenge lehet ez az ember!

Mintha nehéz, sötét függönyt húztak volna félre elő-

lük, a bokrok elmaradtak, nagy szálfák közt vitt útjuk, melyek közé az égboltról csodálatos, nyomasztó szürkeség szűrődött be, homályosan ritkulva és sűrűsödve, az egymás nyomában vágató felhők komor tömegéből szitálva alá.

Az erdő széléhez éritek, itt a fekete szakállas néhány lépést előrement s derekát megnyújtva figyelt. A másik is utánalépett, s együtt kémlelték a tájat. Az öregebb sűgva kérdezte:

— Hátha nem jön el?

— Ugyan mit gondol? Nem gyermekjáték ez! Biztosan itt lesz.

A szakállas dörmögött, aztán mintha saját hangjától megijedt volna, suttogva mondta:

— Látja? Ott a réten! Ott, az a néhány bokor! Oda kell jönnie!

Az öreg kutatva nézett társa kinyújtott karja után s látta, hogy a sötétségbe szélesedő kaszálón, fekete tömegbe tömörülve, ül pár törpe fűz.

Vigyázva, egy árok mellett meglapulva settenkedtek a bokrokig, ott megálltak, s a fekete szakállas halkán szólt:

— Rimai!

A túlsó oldalon egy férfi emelkedett fel. Köszöntek egymásnak, aztán az öreghez lépett az éjjeli vendég.

— Rimai — suttogta a jövevény.

A másik kezét nyújtotta és bemutatkozott:

— Van szerencsém! Barabás vagyok!

— Szép magyar név — mondta a fekete szakállas, és fojtottan nevetett. Az öreg egy pillanatig úgy érezte, hogy boltjában van, barátságosan meg kell rázogatnia a vendég kezét s egy kicsit tereferélnie kell, mielőtt az üzletre fordul a szó.

De az éjszaka megborzongatta, a sötét mező ránehezedett s ismeretlen térségéből mindenféle veszedelmek elrémítő alakjait táncoltatta elő és némaságot nyomott ajkaira.

A fekete szakállas beszélni kezdett Rimaival, s tompított hangja úgy hullott a levegőbe, mint nagy messzeségben lecsapott bombának a távolságtól megcsendesült robbanása.

Ahogy ott álltak, beleágaskodva alakjukkal az éjszaka-ba, olyanok voltak, mint két csodálatos, kegyetlenül kemény kőoszlop, mikre öröktől fogva rettenetes igék vannak vésve. Átnyúltak egymáson, elfolytak a sötét-ségen keresztül, mozgékony, változó és mégis szikla-rideg valójuk országok fölött siklott el, kanyargott, vonaglott, nyálkás, dermesztő és lázba forrósító öleléssel fonva körül az embereket.

Barabás dermedten nézte őket, s kínos szorongás fogta el mellét. De ráeszmélt, hogy ő is hozzájuk tartozik, melljük simult, mint folyó víz a szilárd parthoz, beszélgetésükhöz tapadt és bátorságot olvasztott belőlük magába.

Két ország határán csak a vak éjszaka volt tanújuk, csak a bódult rohanásban vágató, koromszínű felhők hallották suttogásukat, míg távol az emberektől megkötötték a nehéz tilalommal tiltott üzletet s átvették egymástól a magukkal hozott értékeket.

Aztán búcsúzkodtak, s Rimai távozó alakját nemsokára elnyelte az éjjeli sötétbe borult rét, mint komor tó a halálra fáradt úszót.

A fekete szakállas felvette a súlyos csomagot s könnyedén indult meg vele. Barabás követte, meg-megbotlott a sűrű vakondtúrásokban, szuszogott és zsebken-dőjével törülgette izzadó homlokát.

Az erdőn a közeledő nyári hajnal első rezzenései sejtelmesen neszezték. Az ösvény melletti vén cserfák tetején egy varjúfalu aludta még hajnali álmát, csak egy-egy éhes fióka mozgolódott anyja szárnyai alatt.

Egy öreg, hatalmas szarvasbogár este óta gubbasztott egy ághegyen, most elbágyadva engedte el a galylyacskát s alig nyitva ki barna szárnyait, leejtette magát s bebújt a csípős szagú avarba. Útjából megzavarva menekültek nagy, zöld hátú, fehér hasú pókok, felcsipeszkedtek az alig himbálódzó, lila harangvirágokra, s a súlyuktól meglengő kelyhek úgy szórták egymásra a sárga virágport, mint szerelmesek a jóillatú csókokat.

A vadborsó virágai mint óvatos szüzek, csukták össze szirmaikat, nehogy rabló pillangók férközzenek hozzájuk, csak a mécsvirág tölcseirei lihegtek szerelme-

sen s hófehér testükkel bódították magukhoz a halk röptű éjjeli rovarokat.

A két ember nem látott, nem hallott, nem érzett mindezekből semmit. Barabás kissé fáradtan bandukolt s mintha hosszú beszélgetés végére lökné oda, így szólt társához:

— Csak semmi baj ne lenne!

A fekete szakállas gúnyosan dörmögött:

— Milyen félénk maga! Mit gondol? Ekkora üzletért érdemes valamit kockáztatni! És mitől fél? Hogy rajtakapnak? Abból a néhány millióból mindent el lehet intézni! Vagy talán lelkiismeret-furdalásai vannak?

És itt majdnem hangosan felnevetett, s hangja valószínűleg hasította a homályt.

— Nyugodjék meg, öregem. Én mondom magának: maga egy finom, tisztességes ember! Az a kérdés, van-e pénze, vagy nincs. Ha van, akkor rendben van minden! Mert mit jelent az, hogy ezt a kis üzletet sötétben kell lebonyolítanunk? Azt, hogy még nincs elég pénzünk! Nincs annyi, hogy azt, amit most sötétben csinálunk, fényes nappal is meg merjük tenni, az egész világ szeme láttára. Az ügyesnek és a bátornak minden szabad, s ne felejtse, hogy aki ügyesebb, aki bátrabb, azé az élet. Küzdelem az élet, bácsikám! Az ám! Háború! Örökös háború!

A fekete szakállas elkacagta magát, tréfásan megrázta a Barabás karját, s megint felvillant agyában:

Milyen gyenge lehet ez az ember!

Nevetve mondta:

— Így van ez, édes bácsikám! Úgy gondolom, hogy magának is az a jelszava: Inkább én járjak jobban, mint egy idegen! Nincs igazam?

Barabás kissé elgondolkozott, s ünnepélyesen kongott a hangja, mikor rámondta:

— Igaza van!

Fordulóhoz értek, a bokrok sűrűje sötéten, mint valami gyászshuzatos fal, meredt eléjük, s az égen mint fekete lobogók lengtek a fellegek.

Barabás oly vidám lett, hogy dudorászni kezdett. Meg volt elégedve magával, az egész világgal, mely az éllel-

mes, ügyes embereknek csak úgy kínálja a pompásabbnál pompásabb alkalmakat a gazdagsághoz, a gyönyörűségekhez.

Jöttükben néhány tő zsályát letapostak, s a csendes szél utánuk hozta ezeknek édes illatát.

— Zsályá! — mondta az öreg. — Hogy szereti a feleségem ezt a virágot. Fiatal korunkban sokszor jártunk erre, emlékszem, egész pász mákban nő itt. Az asszony nagy csokrokat kötött belőlük. Alig tudtam hazacipelni. De szívesen vittem. Tudja, amíg az ember fiatal — fiatal! Hej-hej!

Elhallgatott s a feleségére gondolt, aztán a gyermekeire.

— Reginának Párizsból veszek kelengyét — jutott hirtelen eszébe, s majdnem sírva fakadt örömeiben erre az eszmére.

— No, itt biztosan zsályá van — szólt a másik —, tépjen pár szálat, Barabás úr! Örülni fog neki ónagysága!

— De nem látok — mondotta az öreg.

A fekete szakállas megállott, letette a csomagot, gyufát vett elő, meggyújtott egy szálat s a földre világított vele. Barabás odanézett s látta, hogy két-három gyönyörű tő zsályá búvik egy bokor aljához. A másik eldobta a gyufát s a kicsiny fény végső pislogásánál figyelte, mint ereszkedik le Barabás a virágok után. Nagyot lélegzett, izmai a ropogásig megfeszültek, ahogy kissé előrehajolt.

Barabás letépte a virágokat, s amint felemelkedett, a másíknak kinyújtott karjai hátát érték.

— Pardon — mondta, s mire kimondta, szíve felszaladt a fejébe s ott kalapált rettenetesen.

Két kéz fonódott nyaka köré s ráfeszült a torkára. Társa nevét kiáltotta, de csak tagolatlan, szörnyű horgés tört elő összepréselt gégéjéből. Szemei előtt lila és piros karikák ugráltak, s zöld szalagok cikáztak köztük. Kínos, utolsó erővel vonaglott, hogy támadóját lerázza magáról, de összeroppant a súly alatt s arccal előre a földre esett. A zsályacsokor szájához került, s finom szirmai foszlányokká morzsolódtak borzalmas kínban vicsorgó fogai között.

A szorítás mind erősebb lett a torkán, de ezt már nem érezte, csak mellét hasította valami éles fájdalom. Egészen kivilágosodott, erős rózsaszínű fénybe borult a világ, s ebben a színben, mint valami fénylő anyagban, elveszett minden, s az egész, mint végtelen nagyságú pörgettyű, rettenetes sistergéssel, recsegéssel és búgással forgott vele együtt.

A borzalmas forgástól megszakadt a vég nélküli, rózsaszínű gömb, s óriási kék szalag vált le róla, lengett le és fel, mintha az égből lobogtattak volna egy óriási zsebkendőt, és édes zsályaszag töltötte meg az egész világot.

Aztán a semmibe olvadt az óriás kék zsebkendő, s helyén a háza állott, s látta felesége meglepődött arcát, amint a virágok után nyúlt, megpillantotta a gyermekeket, egy régen eltemetett nővérét is ott látta s apját is, ki már húsz éve a sírban van.

És egy asszony tűnt fel, ki mosolyogva jött feléje a rózsaszínű fényben.

— Ki ez? Istenem, ki ez?

És valami végtelen nagy, meleg boldogság ömlött el benne.

Az anyja tartott feléje, kit hároméves korában rabolt el tőle a halál s kinek arcát sohasem tudta addig felidézni. Az anyja közeledett, s ő kitárta karjait, úgy rohant hozzá, mellére omlott s zokogva kiáltotta:

— Mama, édes mama!

A hold kifúrta magát a felhődombok alól s enyhe fényt eresztett az erdőbe. A fekete szakállas érezte, hogy Barabás már nem mozog, elengedte hát a torkát.

Felállott, felkapta a csomagot és sietve útnak indult. Mikor ablakához ért, behajolt, óvatosan beeresztette terhét, aztán kezeit a párkányra téve, beugrott a szobába. Becsukta az ablakot s megállott az ágy előtt. Fújt néhányat, nyújtózkodott s érezte, hogy valami vad erő dübörög izmaiban.

Kilépett a folyosóra, bezárta ajtaját s ahhoz a szobához ment, honnan éjszakai útjára indult. Kopogtatott, a nő kinyitotta az ajtót, ő pedig ott mindjárt oly erősen szorította át, hogy az asszony élesen felsikoltott.